

De naam van het kaartspel BRIDGE

1-1-2000, de eenentwintigste eeuw brak uit en dat werd ook in "Bridge" gememoreerd in het artikel "En toen was er bridge..." van Frans Schiereck. In kleine kadertjes vermeldt hij de belangrijkste feiten historische momenten van dit kaartspel. Twee ervan springen er uit. Of deze feiten de juiste historie beschrijven, betwijfel ik, al ben ik geen historicus.

Hier een poging het ware verhaal op papier te krijgen. Het is afkomstig van mijn leraren Geschiedenis en Engels, die ons in het kader van buitenschoolse vorming op de middelbare school ruim vijftig jaar geleden hebben leren bridgen.

Even terug naar het midden van de negentiende eeuw. De grote Europese landen deden hun uiterste best om zo belangrijk mogelijk te zijn, terwijl juist de invloed van het Turkse rijk (of zoals toen werd gezegd: "het Osmaanse rijk") afnam. Zo wierp de Franse keizer Napoleon III zich op als beschermer van de christenen in Turkije, waarvan toen ook Palestina deel uitmaakte. Dat beviel de Tsaar van Rusland niet, die juist de Griekse onafhankelijkheid had helpen bevechten. De Tsaar wilde de beschermheer zijn van de Orthodoxe christenen en bovendien de vrije doorvaart voor zijn vloot door de Bosporus veilig stellen. Engeland op zijn beurt zag daardoor zijn belangen in de Middellandse Zee bedreigd. Dat werd dus knokken; de Krimoorlog (1853-1856). Rusland tegen Turkije, dat steun kreeg van Engeland en ook een beetje van Frankrijk.

In 1854 landden Turkse, Engelse en Franse troepen op de Krim in de buurt van Sebastopol.

Ca. 1860 in Turkije wordt biritch gespeeld. Biritsch is Russisch en betekent onder meer stadsomroeper'. Misschien wijst de naam op het bieden, karakteristiek voor het spel.

Het bekendste Engelse onderdeel was de lichte cavalerie. Het ging er heet aan toe en de verliezen en de ellende van de Engelse troepen daar lokten in het moederland zoveel medeleven uit, dat Florence Nightingale en haar veertig Schotse medeverpleegsters handenvol werk hadden in

de veldhospitalen. Intussen vermaakten de Engelse officieren zich op-
perbest met de nieuwe variant op hun kaartspel Whist, dat zij van hun
Turkse collega's leerden.

In de officiersmess moesten de jonge Turkse bedienden dagelijks de
speeltafels voor de hoge heren in orde maken. De Turkse jongetjes
spraken geen Engels, maar begrepen wel wat de Engelse officieren van
plan waren. Ze gingen weer dat kaartspel spelen met één man met de
kaarten op tafel en drie met de kaarten in de hand. Bir (spr. "bier") is het
Turkse woord voor 1 en üç (spr. "uutsj") is het Turkse woord voor 3.

"Bir-üç?" vroegen dan de messbedienden aan de officieren. "Yes, boys,
bridge," antwoordden dan de fraai geüniformeerde heren, de klanken
van de Turkse jongens op z'n Engels interpreterend. Taalkundigen
noemen een op zo'n manier, door klanknabootsing, tot stand gekomen
naam een onomatopee. Overigens: Turkije won de Krimoorlog en de
herinnering aan de Engelse inbreng daarbij wordt meesterlijk in stand
gehouden door Franz von Suppe's (1819-1895) "Leichte Kavallerie", een
muziekstuk dat hij tien jaar na afloop van de Krimoorlog componeerde en
voor mij de herkenningmelodie van het bridgespel is geworden.

Het is hoogst onwaarschijnlijk dat de Engelse officieren de naam van de
nieuwe Whist-variant van hun tegenstanders, de Russen, overnamen.
En die Russische "stadsomroeper", de biedende bridger, als herkomst
van de naam kunnen we helemaal wel vergeten. Dat de Turken iets van
de Russen of de Russen iets van de Turken zouden hebben over-
genomen, is historisch gezien vrij ongeloofwaardig.

**1877-'78 De Russisch-Turkse oorlog: de
Engelse kolonel Studdy leert een whist-achtig
spel (biritsch?). Hij introduceert het als bridge
in 1892 in de St.George's Club in Londen.**

Er doet ook nog een verhaal de ronde dat de naam van het kaartspel is
ontleend aan het feit dat de betreffende officiersmess, het zal wel een
simpele tent zijn geweest, vlakbij een brug over de rivier de Alma stond,
een rivier die inderdaad ook een rol in de Krimoorlog heeft gespeeld. Dat
lijkt mij ook te ver gezocht.

Ik hou het dus maar bij de Turkse messbedienden, die de Engelse
cavalerieofficieren aan de naam "bridge" hebben geholpen. Maar of het
verhaal de ultieme waarheid is...?